

Н. А. Мусевич

магістрант ННІ педагогіки (Магістратура
8.18010020 "Управління навчальним закладом"
Житомирського державного університету імені
Івана Франка, м. Житомир) (вихователь: ЖНВК
Гармонія №34)
e-mail: nata_musevych@mail.ru

Особливості системного управління ДНЗ

*У статті здійснено аналіз системного управління в ДНЗ,
виокремлено особливості використання системного управління в
ДНЗ. Розкрито зміст поняття "система" та "системне управління".
Дано обґрунтування системного підходу, яке розглядається у
дослідженні управління ДНЗ як: деяка цілісність (система).
Визначено головну мету управлінської діяльності керівника ДНЗ в
нових умовах розвитку суспільства.*

Актуальність. В умовах реформ проблема визначення ефективних прийомів управління роботи дошкільних навчальних закладів набула особливої актуальності. Гострота проблеми управління якістю роботи ДНЗ обумовлюється існуванням розгалуженої системи дошкільної освіти, відсутністю чітких параметрів організації навчально-виховного процесу в різних типах дошкільних закладів та єдиного підходу до визначення узагальнених критеріїв оцінки якості роботи дошкільного закладу, орієнтацією на застарілі принципи управління навчально-виховним процесом та ДНЗ зокрема. Саме тому досить актуальним стає питання навчання завідувачів дитячих садків навичкам управлінської діяльності та ефективної її організації. Оскільки грамотний процес управління дає змогу керівнику усунути невизначеність, зосередивши увагу на головних задачах, добитися ефективного економічного функціонування закладу і полегшити управлінський контроль за роботою закладу в цілому.

Стан дослідження. Дослідження та розв'язання проблеми системного управління дошкільного навчального закладу має міцне науково-теоретичне підґрунтя. Так, сьогодні окремі аспекти управлінської діяльності дошкільних навчальних закладів в нових економічних та культурних умовах активно вивчаються вітчизняними та російськими науковцями. Зокрема, визначено принципи управління (А. Кузінецький, О. Кузьмін, С. Кульневич, М. Мартиненко,

О. Мельник), управлінські функції та систему методів управління (Г. Єльнікова, В. Пекельна, Т. Пономаренко, Т. Сорочан, Є. Хриков та ін.). Значний внесок у розробку фундаментальних як і концептуальних положень розвитку української дошкільної освіти належить А.Богущ, О.Кононко, В.Кузю, О.Проскурі, М.Стельмаховичу та ін.

Мета статті полягає у комплексному дослідженні особливостей системного управління в ДНЗ.

Викладення основного матеріалу. Процес управління ДНЗ – це складний, планомірний процес впливу на педагогічний колектив метою якого є організація й координація їхньої діяльності, правильного здійснення навчально-виховного процесу, підвищення його ефективності.

На сьогодні управління ДНЗ ґрунтується на тісній співпраці державних органів і органів громадського самоврядування та на принципах демократизації, що істотно розширяє права педагогічного колективу в цілому. Відмова від політики жорстокої централізації і регламентації всіх сторін життя закладу, сприяла розвиткові колегіальності керівництва, заміну адміністративно-командних методів управління методами і формами демократичного обговорення і прийняття рішень.

Системний підхід розглядається у дослідженні управління ДНЗ як: деяка цілісність (система), яка складається із взаємопов'язаних частин (елементів); набір правил і принципів, якими керуються управлінці; як спосіб декомпозиції об'єкта дослідження на складові частини, кожна з яких робить свій внесок у характеристику цілого. При цьому ми врахували думку Є. Князевої і С. Курдюмова, І. Блауберга й Е. Юдіна, які вважають, що системний підхід у дослідженні не доцільно використовувати без інших онтологічних принципів, ідей та підходів. Вчені зазначали, що методологічна кваліфікація того чи іншого дослідження, крім вказівки на системний характер, обов'язково повинна включати й інші визначення. Тому в психолого-педагогічних дослідженнях, у сфері управління системний підхід завжди доповнюється ідеями особистісного, діяльнісного, структурно-функціонального та інших методологічних підходів. Спираючись на вищезазначене, ми можемо представити управління ДНЗ як систему, як діяльність і як процес.

Система – множина взаємопов'язаних елементів, що взаємодіє з середовищем, як єдине ціле і відокремлена від нього.

Як зазначає Л. Карамушка, система управління – це сукупність керованого об'єкта або процесу і пристрою керування, до якого належить комплекс засобів прийому, збору і передачі інформації та

формування сигналів і команд. При цьому дія системи управління направлена на поліпшення і підтримку роботи процесу або об'єкта. В деяких випадках без автоматизованої системи управління взагалі неможливо вирішення завдання в силу складності процесу управління [1].

Керований об'єкт – це елемент системи, який для нормального функціонування потребує систематичного контролю і регулювання. Керуючий об'єкт – елемент системи, який забезпечує стеження за діяльністю керованого об'єкта, виявляє можливі відхилення від заданої програми і забезпечує своєчасне приведення його до нормального функціонування.

Сьогодні сучасний дошкільний навчальний заклад являє складну систему, що динамічно розвивається та вимагає якісного і грамотного управління. Система управління ДНЗ передбачає систематичний вплив керуючого об'єкта (керівника закладу) на керований об'єкт (педагогічний колектив) з метою забезпечення ефективної роботи ДНЗ. Соціально-економічні умови і політичні процеси сьогодення внесли кардинальні зміни в зміст управлінської діяльності дошкільного навчального закладу, оскільки зросла самостійність і відповідальність керівників за результати.

Система управління ДНЗ може ефективно функціонувати лише в тому випадку, коли всі її складові ланки працюють злагоджено та в одному напрямку. Розвиток процесу управління передбачає вдосконалення структури всієї організації навчального закладу та його перехід на горизонтальний тобто корпоративний принцип управління. Спрямованість всієї системи управління ДНЗ на кінцевий результат несе в собі не тільки особливу мотиваційно-цільову орієнтацію керівників, а й передбачає якісно новий підхід до інформаційного забезпечення, педагогічного аналізу, планування, організації, контролю і регулювання всієї діяльності.

В загальному процес управління означає виховання високомотивованих та якісно і професійно підготовлених керівників ДНЗ. Саме тому досить актуальним стає питання навчання завідувачів дитячих садків навичкам управлінської діяльності та ефективної її організації. Оскільки грамотний процес управління дає змогу керівнику усунути невизначеність, зосередивши увагу на головних задачах, добитися ефективного економічного функціонування закладу і полегшити управлінський контроль за роботою закладу в цілому [1].

За таких умов управління ДНЗ стане ефективнішим, лише в тому випадку, якщо керівники цілеспрямовано удосконалюватимуть себе і своїх співробітників.

Невідомою складовою управління є його безпосередній процес здійснення, що включає декілька послідовних етапів, зокрема: розробки і прийняття рішення, моделювання, організація, регулювання, контроль, корекція та ін. Головною метою якого є забезпечення стабільної та ефективної роботи дошкільного навчального закладу.

Процес управління дошкільним навчальним закладом являє собою цілеспрямовану діяльність, яка спрямована на упорядкування та вдосконалення навчально-виховного процесу. Так, кожний заклад представляє собою цілісну освіту, що діє по законам розвитку. Тому ДНЗ розглядається як система з визначеними елементами, структурою, функціонуванням, розвитком. Такий підхід дозволяє не лише виявляти основні фактори, умови, забезпечувати життєдіяльність закладу, а й керувати його функціонуванням і розвитком.

Одним із об'єктів управління в ДНЗ являється педагогічний колектив.

Соціально-економічна структура колективу ґрунтується на виробничих відносинах та посадовій ієрархії, оскільки здійснює виробничу функцію і знаходить свій прояв у формальній організаційній структурі.

Організаційна структура ДНЗ відображає взаємодію його співробітників, що виникає в результаті виконання членами колективу їх посадових обов'язків як по вертикалі (між керівниками і підлеглими), так і по горизонталі (між співробітниками) лінії [2].

В управлінні педагогічним колективом важливе місце посідає правильна організація взаємовідносин, яка повинна забезпечувати в трудовому колективі, рівні права і обов'язки співробітників.

Важливим завданням вищенаведеної структури є створення належних умов праці для всіх членів колективу ДНЗ, які здійснюють вплив на мотивацію діяльності. Зміст і засоби формування колективу визначаються рівнем його розвитку.

Основні напрямки роботи по формуванню колективу перш за все пов'язані з вивченням спільності, формуванням педагогічних ціннісних установок, реалізація основних принципів. Формування педагогічного колективу пов'язане з розвитком його організаційних структур і психологічним мікрокліматом.

Сьогодні головною метою управлінської діяльності кожного керівника ДНЗ в нових умовах розвитку суспільства має стати створення таких умов, за яких буде спостерігатися зростання особистості вихователя, коли в нього з'являтимуться мотиви до

самовизначення, самоактуалізації, захищеності та такі, за яких відбуватиметься згуртованість навколо стратегічної мети діяльності ДНЗ, а єдність педагогічного колективу матимуть для нього найвищу цінність [3].

Важливе місце в системі управління ДНЗ займає перехід до нового "людиноцентриського" та ціннісно-орієнтовного суспільства, який можливий лише в результаті переосмислення базових засад та орієнтирів побудови, функціонування і розвитку освітньої системи, оскільки "людино центризм" філософії як умови розвитку національної духовності знаходить своє логічне продовження в освіті. Так, освіта буде виконуватиме своє покликання, лише тоді коли сенсом її розвитку, центром всіх інновацій і стратегій стане саме людина [4].

Управлінська взаємодія, інтенсифікує активність кожного члену колективу лише тоді, коли вона проявляється як співробітництво, що носить навмисний, тривалий і стійкий характер. В наш час співробітництво, в контексті проблеми управління розвитком особистості вихователя, ми розуміємо як вид між особової взаємодії, де разом керівником і педагогом формулюються і розв'язуються проблеми особистісного, професійного потенціалу, компетентності та авторитету вихователя.

Особливістю взаємодії керуючої і керованої систем при суб'єкт-суб'єктних взаємовідносинах в процесі людиноцентриського підходу є те, що вони базуються переважно на використанні таких феноменів, як духовні цінності особистості вихователя і колективу, громадська думка, морально-психологічний клімат, творча атмосфера педагогічного колективу. Найбільш ефективною сумісна діяльність керівника і членів колективу є в тому випадку, коли вони задоволені міжособистісними взаємовідносинами й у них є бажання і прагнення працювати разом, тобто коли відбувається "соціально-психологічна інтеграція суб'єктів".

Основним ознаками суб'єкт-суб'єктної управлінської взаємодії в процесі реалізації керівником людиноцентриського підходу в управлінні педагогічним колективом є: – діалогічність управлінського спілкування; – ініціювання змінності особистості вихователя, його саморозвитку; – співробітництво керівника і колективу; – використання суб'єктивного досвіду вихователя як джерела його розвитку; – залучення керівника до цінностей, потреб, проблем кожного підлеглого; – зумовленість взаємодії керівника і підлеглих на основі адаптування до особистісних особливостей членів колективу; –

вибудовування змісту взаємодії на емоційно-психологічній, емпатійній основі, котра переважає над раціональністю.

Метою управління колективом є підвищення ефективності діяльності педагогічного колективу на основі створення умов для саморозвитку особистості кожного вихователя, самоактуалізації, задоволення потреб членів колективу як у персональній зверненості, так і потреб проявити себе в суспільному житті [5].

Таким чином, підвищення якості дошкільної освіти знаходиться в прямій залежності від професійного рівня педагогічних кадрів. Розвиток процесу управління передбачає вдосконалення структури всієї організації навчального закладу та його перехід на горизонтальний тобто корпоративний принцип управління. Спрямованість всієї системи управління ДНЗ на кінцевий результат несе в собі не тільки особливу мотиваційно-цільову орієнтацію керівників, а й передбачає якісно новий підхід до інформаційного забезпечення, педагогічного аналізу, планування, організації, контролю і регулювання всієї діяльності.

Підкреслимо, що в нашому дослідженні "система" є універсальним методологічним поняттям, яке має свої функції, структуру, зміст і технологію реалізації. Це дозволило при розробці та науковому обґрунтуванні моделі врахувати глибинні суттєві зв'язки розглянутих явищ і процесів в управлінні ДНЗ і здійснити системний аналіз, який передбачав декомпозицію проблеми на складові частини, враховуючи специфіку управління ДНЗ на засадах інноваційних технологій. Наступним кроком нашого дослідження є розгляд методичного забезпечення в ДНЗ.

Список використаних джерел і літератури:

1. Карамушка Л. Принцип гуманізації управління як один з провідних принципів освітнього менеджменту / Л. Карамушка // Освіта управління. – 2002. – № 4. – С. 41-60.
2. Карамушка Л. Психологія управління : навч. посіб. /
3. М. Карамушка. – К.: Міленіум, 2003. – 344 с.
4. Кощинець О. Соціально-психологічні складові особистісного профілю керівника системи освіти / О. Кощинець // Збірник наукових праць. Філософія. Соціологія. Психологія. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – Вип.5. – Ч.1. – С. 267–273.
5. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегії освітнього простору. – К. : Педагогічна думка, 2009. – 520 с.
6. Хриков Є. Управління навчальним закладом / Є. Хриков – К. : Знання, 2006. – 365 с.

Н. А. Мусевич

Особенности системного управления ДООУ

В статье осуществлен анализ системного управления в ДООУ, выделены особенности использования системного управления в ДООУ. Раскрыто содержание понятия "система" и "системное управление". Дано обоснование системного подхода, который рассматривается в исследовании управления ДООУ как: некоторая целостность (система). Определены главную цель управленческой деятельности руководителя ДООУ в новых условиях развития общества.

N. Musevych

Management system features regulations

The article analyzes the system in the DNZ management, singled out the use of system management features in kindergarten. The content of "system" and "system management". Given the rationale of the system approach, which is regarded in the study as control Regulations: some integrity (system). The basic purpose of administrative activity of the head preschool in the new conditions of society.